

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Een gezondere samenleving

Feiten en cijfers 2023

van de afdeling Gezond Leven

Afdeling Gezond Leven van het RIVM

De afdeling Gezond Leven van het RIVM werkt aan een gezonde leefstijl en een gezonde leefomgeving voor iedereen in Nederland. We ondersteunen beleidsmakers en andere professionals binnen gemeenten, GGD'en, scholen, de kinderopvang en de zorg met direct toepasbare kennis voor gezondheidsbevordering. In deze kennis brengen we wetenschap, data en praktijk samen. Centraal hierin staan de integrale aanpak en de inzet van erkende interventies.

Een overzicht van onze activiteiten en behaalde resultaten uit 2023 leest u in deze publicatie.

Inhoudsopgave

Gezonde Gemeente	3
Gezonde Leefomgeving	7
Gezonde School	8
Gezonde Kinderopvang	10
Zorg	12
Kennisbasis Duurzaamheid en Gezondheid	13
Erkende interventies	14

Gezonde Gemeente

Met het programma Gezonde Gemeente ondersteunen we beleidsadviseurs van gemeenten en GGD'en bij het planmatig en integraal werken aan vraagstukken rond de gezonde leefstijl en leefomgeving van hun inwoners. Dit doen we door onze onderbouwde kennis en praktische hulpmiddelen actief onder de aandacht te brengen via onze website loketgezondleven.nl. Daarnaast bieden we (online) bijeenkomsten, webinars, workshops en geven we advies en ondersteuning.

Onze basis is de wetenschappelijke kennis die we op een praktische en laagdrempelige manier aanbieden. Tegelijkertijd sluiten we aan bij de wensen en behoeften van gemeenten en GGD'en. Daarom vragen we hen proactief wat zij nodig hebben om hun werk goed te kunnen doen. Dat doen we met behoefteonderzoek en via ons Panel Gezonde Gemeente waarin we de leden bevragen. Maar ook onderzoeken we de waardering en het gebruik van loketgezondleven.nl.

Activiteiten

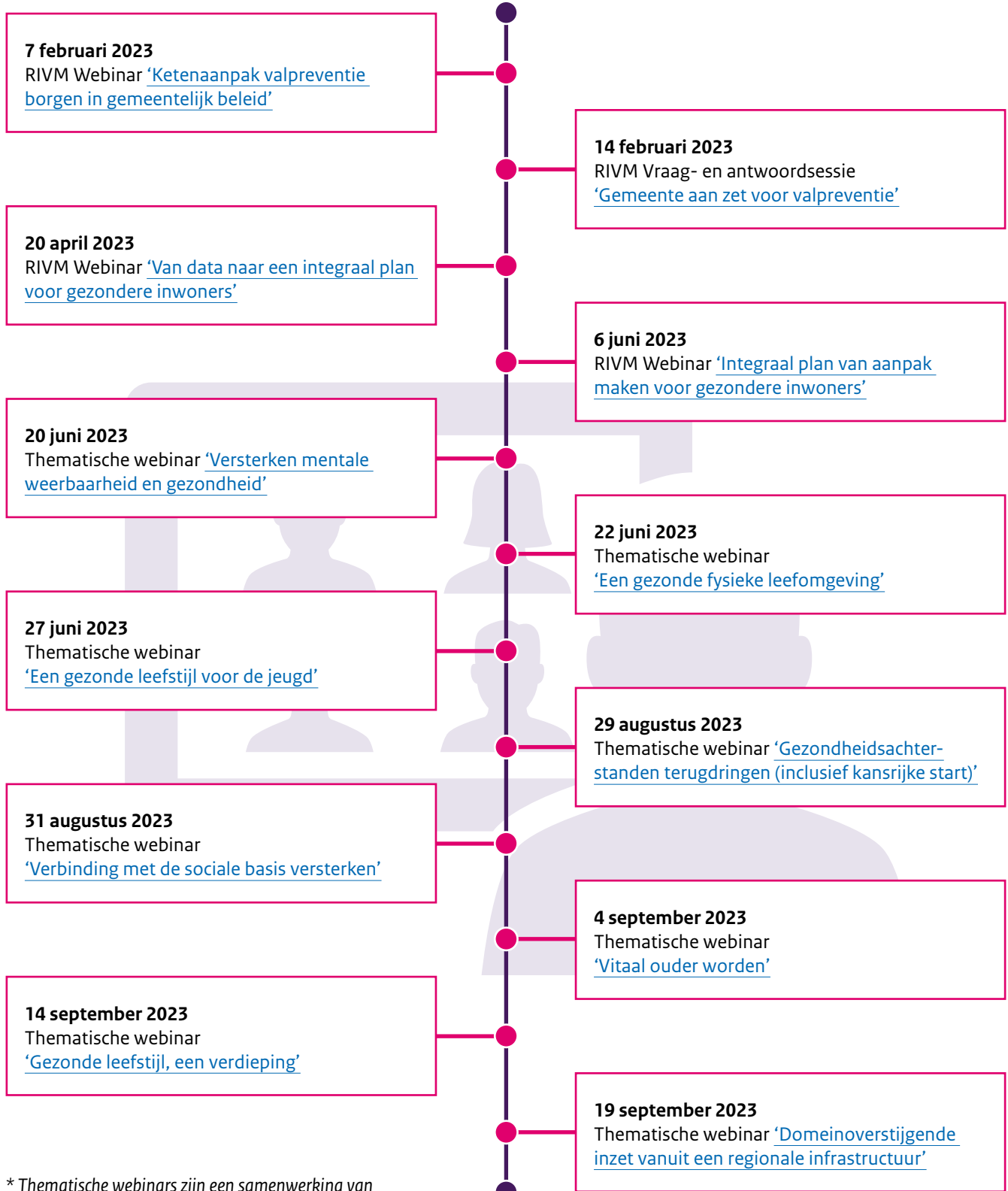
- De [Aanpak Gezonde Gemeente](https://loketgezondleven.nl) is vernieuwd op loketgezondleven.nl. De inhoud is herzien en aangevuld met nieuwe informatie over bijvoorbeeld domein-overstijgend samenwerken. Ter ondersteuning zijn er ook nieuwe visuals gemaakt.
- In het najaar 2023 is er gestart met het beschrijven van de kennisbasis van de Aanpak Gezonde Gemeente. Daarmee verhelderen we de onderbouwing vanuit de wetenschap voor onze aanpak en maken we een plan hoe we de kennisbasis kunnen doorontwikkelen in 2024.
- Op loketgezondleven.nl is in opdracht van VWS een [overzichtspagina](#) GALA gemaakt met informatie over de beschikbare kennis en ondersteuning over GALA/SPUK voor gemeenten en GGD'en, maar ook voor verzekeraars, zorgprofessionals en organisaties in het sociaal domein. Deze pagina houden we continue actueel en breiden we uit met nieuwe informatie.

- Informatie over [handreikingen voor ketenaanpakken](#) is toegevoegd.
- Op de pagina [monitoring GALA](#) is de informatie over monitoring bij elkaar gebracht.
- Er is een [bijeenkomstenkalender](#) toegevoegd met bijeenkomsten van GALA-partners.
- We leverden een bijdrage aan de analyse van de GALA/SPUK plannen van gemeenten. De analyse gaf een eerste indruk hoe de afspraken uit het GALA en Sportakkoord II op gemeenteniveau worden vertaald. Met dit onderzoek krijgen we zicht op het pad dat gemeenten uit willen zetten op verschillende GALA-doelen en de samenhang daartussen.
- In 2023 hebben we samen met VNG en GGD GHOR Nederland 8 thematische webinars georganiseerd om gemeenten en GGD'en te ondersteunen bij de uitvoering van de GALA/SPUK plannen. Zie het overzicht van al onze bijeenkomsten, webinars en workshops op pagina 5.

- In 2023 groeide het Panel Gezonde Gemeente van 7 naar 92 actieve leden. 41 procent hiervan is werkzaam bij een gemeente, 42 procent bij een GGD en 16 procent bij een andere organisatie met aandachtsgebied maatschappelijke gezondheid of preventie. 19 van de 25 GGD-regio's zijn vertegenwoordigd en minimaal 2 gemeenten vanuit 10 provincies doen mee in het panel. We raadpleegden het panel 2 keer om leden te bevragen over onderwerpen zoals het GALA, gezonde leefomgeving, valpreventie en praktijkvoorbeelden van integraal gezondheidsbeleid. Hierbij namen we ook vragen mee vanuit onze partners Voedingscentrum en VeiligheidNL.
- Het verslag met de resultaten van het kwantitatieve en kwalitatieve onderzoek naar integraal werken is in het voorjaar 2023 opgeleverd. De uitkomsten van dit onderzoek krijgen een plek in de plannen en werkzaamheden in 2024.
- In samenwerking met de thema-instituten zijn de [themadossiers](#) op [loketgezondleven.nl](#) geactualiseerd. Het themadossier [Sport & Bewegen](#) en [Overgewicht](#) zijn opnieuw ingedeeld zodat ze beter aansluiten bij de vernieuwde Aanpak Gezonde Gemeente. Ook is er een nieuw format ontwikkeld voor praktijkvoorbeelden en toegepast bij de themadossiers [Sport & Bewegen](#) en [Overgewicht](#).
- Via lerende evaluaties werkten we samen met de GGD West-Brabant en GGD Fryslân aan het opbouwen van samenwerkingsrelaties en -structuren tussen lokale en regionale partijen rond het thema valpreventie. In dit traject is verkend waar de regio's in de praktijk tegenaan lopen als het gaat om lokale samenwerking en de implementatie van een valpreventieaanpak. De resultaten en adviezen zijn gepubliceerd in het rapport [Met vallen en opstaan](#).
- De [Inspiratiewijzer Monitoren & Evalueren](#) is gepubliceerd op [loketgezondleven.nl](#). Deze publicatie bevat concrete handvatten, tools en voorbeelden over hoe integraal beleid of programma's te monitoren en/of evalueren. De inspiratiewijzer is een gezamenlijk product van het RIVM, ZonMw, Pharos, Alles is Gezondheid, Vereniging Sport en Gemeenten, JOGG en GGD GHOR Nederland.

Bijeenkomsten, webinars en workshops

* Thematische webinars zijn een samenwerking van VNG, GGD GHOR Nederland en het RIVM.

Advies en ondersteuning

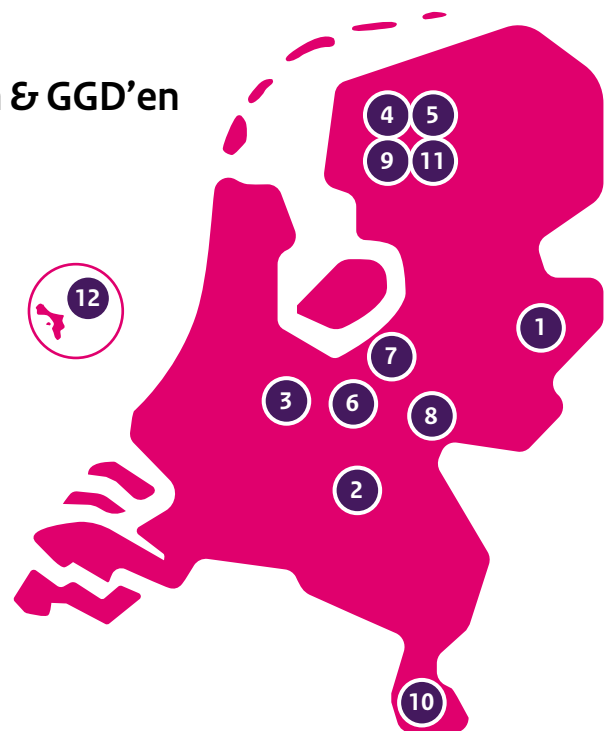
- We hielpen gemeenten en GGD'en bij hun lokale gezondheidsvraagstukken en bij het inzetten van erkende leefstijlinterventies. Daarbij werkten we samen met onze landelijke en regionale partners. In 2023 voerden we 12 extra kortdurende ondersteuningstrajecten uit. Het overzicht van deze ondersteuningstrajecten in 2023 leest u hieronder.
- Met de GGD Regio Adviseurs Publieke Gezondheid van het RIVM zetten we in op structurele samenwerkingen met de GGD'en. We stemden landelijke en regionale ontwikkelingen af en waar mogelijk trokken we samen op in bijvoorbeeld onderzoek en in de ontwikkeling van kennis en tools.
- We organiseerden samen met VeiligheidNL en de GGD'en 7 regiobijeenkomsten over de versterking van de ketenaanpak en het netwerk rond valpreventie van

gemeenten en GGD'en. We boden gerichte ondersteuning en advies tijdens deze bijeenkomsten in de regio's Zuid-Limburg, Utrecht, Gelderland-Zuid, Flevoland, Hollands Noorden, West-Brabant en de G4 (Rotterdam, Den Haag, Utrecht en Amsterdam). Sinds deze regio-bijeenkomsten wisselen de G4 GGD'en onderling kennis en ervaring uit rondom valpreventie. Het RIVM sluit hierbij aan, naast VeiligheidNL en VNG.

- In 2023 ondersteunden we 4 regio's bij het vormen van een samenwerkingsverband rond vroegsignalering van alcoholproblematiek bij volwassenen. Deze bestonden uit minimaal een gemeente, een GGD en een instelling voor verslavingszorg. In 4 bijeenkomsten wisselden de samenwerkingsverbanden en experts van verslavingszorg kennis en geleerde lessen uit. De geleerde lessen zijn verzameld in de brochure [Lessen voor vroegsignalering alcoholproblematiek bij volwassenen](#).

Ondersteuningstrajecten voor gemeenten & GGD'en

- 1 GGD Twente**
Workshop gegeven over leefomgeving en de invloed daarvan op gezondheid.
- 2 Gemeente Bernheze**
Advies over verbinden integraal gezondheidsbeleid met GALA/SPUK.
- 3 Gemeente Utrecht**
Meedenken met plannen voor een kortdurende groepsinterventie voor kinderen met overgewicht.
- 4 GGD Fryslân**
Presentatie bij inspiratiesessie over effectieve interventies en beleid mentale gezondheid jongvolwassenen.
- 5 Gemeente Leeuwarden**
Advies over valpreventieve beweeginterventies vanuit GALA.
- 6 Gemeente Renswoude**
Advies over demografische gegevens en mogelijkheden voor GALA.
- 7 Gemeente Ermelo**
Advies over doelen monitoren binnen sociaal domein.
- 8 Gelderse Sport Federatie**
Workshop 'Monitoren en evalueren: Resultaten zichtbaar maken' (gepland in januari 2024).

- 9 GGD Fryslân**
Advies over de SROI Wijkaanpak.
- 10 Gemeente Maastricht**
Advies over vernieuwde gebiedsindeling gemeente Maastricht.
- 11 GGD Fryslân**
Advies over effectieve interventies inzetten per levensfase.
- 12 Gemeente Bonaire**
Presentatie over de aanpak van mentale gezondheid.

Gezonde Leefomgeving

Het programma [Gezonde Leefomgeving](#) heeft als doel om instrumenten, maatregelen, ontwerpprincipes te (door) ontwikkelen, die helpen gezondheid aan de voorkant van ruimtelijke planprocessen te betrekken en integrale domeinoverstijgende afwegingen te maken. Dit doen we voor lokale en regionale beleidsontwikkelaars, uitvoerders en beslissers uit het ruimtelijk-, gezondheids- en sociaal domein, die een rol (kunnen) spelen bij het ontwerp, de inrichting en het beheer van de leefomgeving.

Activiteiten

- We zijn gestart met de ontwikkeling van de Bibliotheek Gezonde Leefomgeving (maatregeldatabase). Hiervoor inventariseerden we de behoefte van de doelgroep en analyseerden we het huidige aanbod. We spraken met aanbieders van maatregelen, ontwerpprincipes en instrumenten. Dit vormde de basis voor het ontworpen

prototype van de Bibliotheek Gezonde Leefomgeving. Ook zijn er verkennende gesprekken geweest met diverse partners over een landingsplaats voor de ontsluiting van de Bibliotheek. In 2024 wordt dit voortgezet.

- Eind 2023 begonnen we met het opstellen van een plan van aanpak voor de doorontwikkeling van instrumenten Gezonde Leefomgeving. Met de doorontwikkeling van enkele instrumenten zorgen we dat deze beter toepasbaar en toegankelijk zijn. Programma Gezonde Leefomgeving streeft naar instrumenten die domeinoverstijgend inzetbaar zijn en kunnen helpen bij integrale afwegingen maken.
- We maakten een brede inventarisatie van de verschillende beoordelingswijzen. Hiervoor spraken we met aanbieders van maatregeldatabases. Uit deze gesprekken komt naar voren dat individuele maatregelen beoordelen te contextgevoelig is en dus weinig toevoegt. Algemener geformuleerde ontwerpprincipes kunnen wel (wetenschappelijk) onderbouwd worden. Contextvariabelen, zoals mate van stedelijkheid, dienen wel onderdeel te zijn van de beoordeling van ontwerpprincipes.

Gezonde School

Het programma [Gezonde School](#) wil een gezonde leefstijl vanzelfsprekend maken in het primair onderwijs (po), voortgezet onderwijs (vo), gespecialiseerd onderwijs (go) en het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Dit doen we door wetenschappelijke inzichten te vertalen naar praktische handvatten voor scholen. Het programma Gezonde School is een samenwerkingsverband van de PO-Raad, VO-raad, MBO Raad, GGD GHOR Nederland en het RIVM. Het RIVM is verantwoordelijk voor de onderbouwing en doorontwikkeling van de Gezonde School-aanpak, de (online) communicatie en de monitoring en evaluatie.

We sluiten aan bij de wensen en behoeften van scholen. Daarom vragen we hen proactief wat zij nodig hebben om de gezonde leefstijl van hun leerlingen en studenten te bevorderen. Daarvoor houden we enquêtes onder de leden van het scholenpanel Gezonde School en betrekken we bij nieuwe ontwikkelingen de onderwijsprofessionals,

leerlingen of studenten. Ook benutten we bij de doorontwikkeling van producten de kennis en ervaring van de Gezonde School-adviseurs, vanuit hun rol als lokale verbinder. Daarnaast verzorgt het RIVM jaarlijks een voortgangsrapportage over de inzet en de voortgang van het programma Gezonde School.

Resultaten

- In totaal werken er 1.680 scholen met een vignet Gezonde School en/of themacertificaat, waarvan:
 - Primair- en speciaal onderwijs: 1.285
 - Voortgezet- en voortgezet speciaal onderwijs: 328
 - Middelbaar beroepsonderwijs: 67
- 350 Gezonde School-adviseurs van de GGD die scholen adviseren over de Gezonde School-aanpak.
- Gezonde School werkt samen met 15 partners en GGD'en uit 25 regio's.

Activiteiten

- Op basis van wetenschappelijke inzichten en inbreng vanuit scholen en Gezonde School-adviseurs is de Gezonde School-aanpak verder verstevigd en op maat gemaakt voor de verschillende onderwijssectoren. De organisatie van de onderwijssectoren en specifieke factoren die van invloed zijn op succesvol(ler) werken met de Gezonde School-aanpak zijn nu doorvertaald in de onderwijssector-specifieke stappenplannen: [primair onderwijs](#), [voortgezet onderwijs](#), [gespecialiseerd onderwijs](#) en [middelbaar beroepsonderwijs](#).
- In 2023 ging er veel aandacht naar de pilot die we deden met een procestool. Deze procestool is een digitaal instrument dat scholen en adviseurs ondersteunt om te werken met de Gezonde School-aanpak. Scholen krijgen informatie op maat afgestemd op indicatoren zoals type onderwijs, ervarenheid, gekozen leefstijlthema('s) en waar in het proces zij zich bevinden. Op basis van zowel kwantitatieve als kwalitatieve data stelden we vast dat zo'n werktool van toegevoegde waarde is voor scholen

- om aandacht voor een gezonde leefstijl structureel te borgen. Ook voor Gezonde School-adviseurs is de werktool een waardevolle aanvulling in hun begeleiding aan scholen.
- We leverden een basisrapportage op over de werkzame elementen van de Gezonde School-aanpak en de onderliggende kennisbasis.
- We brachten erkende interventies onder de aandacht en stimuleerden het gebruik ervan. Zo organiseerden we activiteitenmarkten voor scholen waarbij interventie-eigenaren hun interventie toelichtten en ontwikkelden we menukaarten voor de thema's welbevinden en relaties & seksualiteit. Dit deden we samen met de Gezonde School-adviseurs zodat zij het diverse aanbod van interventies kennen en vervolgens nog beter bij scholen onder de aandacht kunnen brengen.
- Het gebruikerspanel Gezonde School raadpleegden we 3 keer om leden mee te laten denken over specifieke producten, maar ook over bredere vraagstukken rondom visievorming. Ook hielden we vergelijkbare uitvragen onder Gezonde School-adviseurs van de GGD.
- We droegen inhoudelijk bij aan de deskundigheidsbevordering van Gezonde School-adviseurs van de GGD en voor de [post-hbo opleiding Specialist Sportieve en Gezonde School](#).
- We verzorgden trainingen specifiek voor gevorderde scholen over hoe zij de gezondheidsthema's binnen de school verder kunnen concretiseren en hoe zij verschillende thema's binnen school met elkaar kunnen verbinden.
- De basistrainingen voor Gezonde School-coördinatoren en Gezonde School-adviseurs zijn vernieuwd. We gaan nu nog meer in op alle mogelijkheden die de Gezonde School-aanpak biedt.
- Met een gezamenlijk ontwikkelde kernboodschap versterken we de doorlopende lijn tussen het programma Gezonde Kinderopvang en programma Gezonde School. Een gezonde leefstijl, zoals buiten spelen, fruit eten, water drinken en gezonde traktaties, zou immers vanzelfsprekend moeten zijn voor opgroeiende kinderen.
- Om het programma te optimaliseren en programma-doelen te realiseren monitorden en evalueerden we projecten en regelingen vanuit Gezonde School. In 2023 publiceerden we de [Evaluatie stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit](#) en [Evaluatie Lekker naar buiten! Stimuleringsregeling Jong Leren Eten](#).

Gezonde Kinderopvang

Met het programma Gezonde Kinderopvang helpen we de dagopvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang het werken aan een gezonde leefstijl van jonge kinderen vanzelfsprekend te maken. Elk kind verdient immers een gezonde start. We vertalen onderbouwde wetenschappelijke inzichten naar praktische kennis en hulpmiddelen. Deze delen we via de website gezondekinderopvang.nl en in het leertraject voor (staf)medewerkers en leidinggevende in de kinderopvang en mbo-docenten.

We nemen de wensen en behoeften van kinderopvangorganisaties als ons uitgangspunt. Daarom vragen we hen proactief wat zij nodig hebben om aandacht voor de gezonde leefstijl van jonge kinderen te borgen in hun beleid en dagelijkse praktijk. Dat doen we met behulp van enquêtes en bijeenkomsten.

De coördinatie van het programma Gezonde Kinderopvang ligt bij het Voedingscentrum en het RIVM.

Resultaten

- In 2023 leidden we in totaal 238 nieuwe coaches Gezonde Kinderopvang op en 28 mbo-docenten.
- Sinds de start in 2017 zijn er 1.883 coaches en docenten Gezonde Kinderopvang opgeleid. Eind 2023 tellen we 1.787 actieve coaches werkzaam bij 1.296 verschillende kinderopvanglocaties en 167 actieve mbo-docenten van 81 locaties. Bekijk het [landkaartje](#) voor het totaaloverzicht en de verdeling over Nederland. Met deze cijfers ligt het percentage organisaties dat werkt aan Gezonde Kinderopvang op 41 procent.
- Er vonden in totaal 33 train-de-trainers plaats voor de kinderopvang en mbo-docenten.
- We verzorgden 15 workshops/webinars voor coaches Gezonde Kinderopvang. Zo vonden er 3 opfris train-de-trainers plaats en workshops/webinars over bewegen, risicovol spel, mediaopvoeding, seksuele ontwikkeling, maar ook over borging van Gezonde Kinderopvang en

buitenspelen op de BSO. We signaleren een afnemend animo bij coaches voor de meeste workshops. Daarom raadpleegden we hen via een vragenlijst over hun behoefte aan online workshops/webinars. De conclusie is dat er zeker wel behoefte is aan deze ondersteuning, maar dat de tijd vaak ontbreekt door de personele krapte in de kinderopvang. Ook gaf de vragenlijst inzicht in praktische aandachtspunten voor het workshopaanbod in 2024. Denk hierbij aan het moment van de dag en de mogelijkheid tot terugkijken van webinars.

- Om kennis uit te wisselen en elkaar te inspireren organiseerden we een fysieke bijeenkomst waarbij 9 GGD'en en een afgevaardigde van GGD GHOR Nederland aanwezig waren. We namen de deelnemers mee in de aanpak van Gezonde Kinderopvang en twee GGD'en deelden een praktijkvoorbeeld. Daarnaast bespraken we welke volgende stap GGD'en kunnen zetten om Gezonde Kinderopvang in hun regio op de kaart te zetten.
- Gezonde Kinderopvang werkt samen met 29 partners en (kinderopvang)organisaties.

Activiteiten

- In 2023 ging er extra aandacht naar diverse publicaties in vakmedia om het programma Gezonde Kinderopvang nog beter onder de aandacht te brengen. In 2024 zetten we dit voort.
- Op gezondekinderopvang.nl is het nieuwe thema [slaap](#) toegevoegd. Met deze informatie en handelingsperspectieven kunnen de pedagogische professionals aan de slag om ook dit thema structureel in het beleid op te nemen en onderdeel te maken van hun dagelijks handelen.
- Op de website en in trainingen is het vernieuwde [stappenplan](#) geïmplementeerd. Hierdoor hebben coaches nog meer handvatten om met randvoorwaarden en succesfactoren aan de slag te gaan.
- We leverden een inhoudelijke bijdrage aan de nieuwe e-learning die voorafgaat aan de train-de-trainer voor coaches.
- Het inhoudelijke onderdeel in de train-de-trainer voor nieuwe coaches over structureel en planmatig werken aan gezonde leefstijl in de kinderopvang is vernieuwd.
- Alle organisaties met opgeleide coaches ontvingen de [dagritmekaarten](#) van Gezonde Kinderopvang.
- We gaven ondersteuning en zorgden voor versterking van de ambassadeurs Gezonde Kinderopvang. De ambassadeurs zijn een belangrijke bron van ervaringskennis waar zowel startende coaches als het programma inspiratie vandaan haalt.
- We leverden een inhoudelijke bijdrage aan het ontwikkelde keuzedeel Gezonde leefstijl en de daarbij behorende lesmaterialen. Deze keuzemodule is ontwikkeld voor de opleidingen van medewerkers in de kinderopvang.
- Op de website gezondekinderopvang.nl zijn de algemene teksten over [Gezonde Kinderopvang](#) volledig herzien. Het vernieuwde [stappenplan](#) is doorgevoerd op de site. Ook is er veel nieuw beeldmateriaal toegevoegd waarvoor we een fotoshoot organiseerden bij een van de kinderopvangpartners.

Zorg

We helpen gemeenten, GGD'en en zorgverzekeraars bij het vormgeven van preventie voor risicogroepen. Dit doen we door op wetenschappelijke kennis gebaseerde informatie en voorbeelden aan te bieden. Ook ondersteunen we bij de implementatie van de Gecombineerde leefstijlinterventie (GLI) en andere ketenaanpakken. Een combinatie van interventies vanuit diverse domeinen (zorg, welzijn, sport, onderwijs) is essentieel voor risicogroepen, zoals (kwetsbare) ouderen, chronisch zieken, mensen met overgewicht of met een lage sociaaleconomische status. Samenwerking tussen de domeinen is dus noodzakelijk.

Activiteiten

- 4 keer per jaar is er een vernieuwd overzicht van alle [uitvoeringslocaties](#) van de erkende GLI's in Nederland (GLI-kaart) gepubliceerd.
- Het overzichtskaartje '[Aanbod GLI per gemeente](#)' op [VZinfo.nl](#) is vernieuwd.
- De [GLI-pagina's](#), landelijke kaders op het gebied van preventie in het zorgstelsel en samenwerken met

verschillende partijen in het sociaal en medisch domein op [loketgezondleven.nl](#) zijn geactualiseerd.

- In het voorjaar organiseerden we een leernetwerk-bijeenkomst GLI met als thema 'differentiatie naar verschillende doelgroepen'. Met presentaties over hoe pak je differentiëren naar een specifieke doelgroep aan en werd er kennis uitgewisseld. Deelnemers waren projectleiders GLI en adviseurs van GGD'en, gemeenten en eerstelijnszorg organisaties.
- In samenwerking met het programma Gezonde Gemeente ontwikkelden we [GALA pagina's](#) op [loketgezondleven.nl](#) (zie Gezonde Gemeente).
- We namen deel aan de expertsessie 'preventie in de zorg' van Coalitie Leefstijl in de Zorg en [Thuisarts.nl](#) om de informatie over leefstijlthema's te verbeteren voor patiënten. De andere deelnemende experts waren Trimbos, Voedingscentrum, Sportzorg en Kenniscentrum Sport & Beweging.
- Er was structureel concernoverleg preventie met VWS, IGJ, ZiN, ZonMw en Nza met als doel kennisuitwisseling over de belangrijkste activiteiten.

- We namen deel aan het structureel implementatieoverleg GLI-volwassenen met VWS, GLI-eigenaren, branche- en beroepsverenigingen, Patiëntenfederatie, NZa, gemeenten, ZiN en Universiteiten.
- We hebben inhoudelijke feedback gegeven aan de ZonMw handreiking [Geleerde lessen van duurzame integrale implementatie van de gecombineerde leefstijlinterventie](#). Hiermee kunnen samenwerkingsverbanden aan de slag met het opzetten en implementeren van een GLI in hun regio.

Kennisbasis Duurzaamheid en Gezondheid

Met het programma [Kennisbasis Duurzaamheid en Gezondheid](#) ondersteunt het RIVM instellingen en bedrijven in de zorgsector en beleidsmakers bij de overheid bij het duurzamer maken van de zorg. We ontwikkelen, gezamenlijk met andere afdelingen binnen het RIVM, kennis over de gevolgen van zorgverlening op klimaat en

milieu (milieuvoetafdruk) en bieden wetenschappelijk onderbouwde praktijkvoorbeelden en handelingsperspectieven.

Activiteiten

- Ontwikkeling meerjarenprogrammaplan 2023-2026 Duurzaamheid en Gezondheid in nauw overleg met opdrachtgever VWS en programmateam.
- De factoren die van invloed zijn op zowel kwaliteit van leven als milieu verkenden we via interviews met experts van gezonde leefomgeving, gezonde voeding en milieu/ duurzaamheid.
- We voerden updates door rondom nieuwe inzichten of onderzoek van de [huidige 45 praktijkvoorbeelden](#). Daarnaast hadden we contact met de contactpersonen van de huidige voorbeelden over de stand van zaken en ontwikkelingen binnen hun zorginstelling(en).
- Tijdens een inspiratiemiddag van zorginstelling 's Heeren Loo gaven we een presentatie over praktijkvoorbeelden en wat werkt dossiers.

Erkende interventies

Vanuit het programma Kwaliteit van interventies helpen we interventie-eigenaren bij het indienen van hun interventie voor erkenning in het onafhankelijke erkenningstraject van het RIVM en partners. Een interventie-eigenaar is een persoon of organisatie die een aanpak, activiteit of programma heeft ontwikkeld om de gezondheid van mensen te bevorderen of ziekte te voorkomen. De erkende interventies zijn vindbaar via de [interventieoverzichten](#) op [loketgezondleven.nl](#).

We zorgen voor een actuele Interventiedatabase Gezond en Actief Leven door jaarlijks de eigenaren een herinneringsmail te sturen om te controleren of de interventie nog in uitvoering is en of de gegevens nog correct zijn. Daarnaast dienen interventie-eigenaren na 3 jaar (Goed beschreven) en na 5 jaar (Goed onderbouwd en Effectief) hun interventie opnieuw in met een actuele onderbouwing en uitvoering.

We ondersteunen de erkenningscommissie bij het beoordelen van de kwaliteit, effectiviteit en uitvoerbaarheid van leefstijlinterventies. Diverse erkende interventies (zoals gecombineerde leefstijlinterventies, valpreventieve beweegprogramma's, Welzijn op recept) zijn onderdeel van de [vijf ketenaanpakken](#) uit het GALA. Daarnaast

heeft de erkenningscommissie een rol bij het beoordelen van leefstijlinterventies die in aanmerking komen voor de verzekerde zorg, zoals de Gecombineerde leefstijlinterventies (GLI). Ook zijn er gesprekken over deze rol voor valpreventieve beweegprogramma's en gecombineerde leefstijlinterventies voor kinderen.

Het RIVM vormt samen met andere instituten (Nederlands Jeugdinstuut, Vilans, Kenniscentrum Sport & Bewegen, Movisie en Trimbos-instituut) het Samenwerkingsverband Erkenning van Interventies (SEI). Het doel van het SEI is gezamenlijke kwaliteitsverbetering van het erkennings-traject, de doorontwikkeling van de erkenningscriteria en het stimuleren van de inzet van erkende interventies door gemeenten, GGD'en en zorgprofessionals.

Resultaten

- Eind 2023 toont [loketgezondleven.nl](#) 335 interventies. 25 procent hiervan is erkend als Effectief (eerste, goede of sterke aanwijzingen), 56 procent Goed onderbouwd en 19 procent Goed beschreven.

- In totaal beoordeelden de commissies en praktijkbeoordelaars dit jaar 44 interventies. Daarvan zijn 21 nieuwe interventies en 23 interventies her-erkend.
- Interventie-eigenaren dienden vooral interventies in op de thema's:
 1. Leefstijl
 2. Voeding
 3. Genotmiddelen
- Top vijf meest geraadpleegde interventies op loketgezondleven.nl:
 1. [Cool Coaching](#) op leefstijl: 26.750 keer bekeken
 2. [SLIMMER](#): 24.785 keer bekeken
 3. [BeweegKuur GLL](#): 23.560 keer bekeken
 4. [Samen Sportief in Beweging](#): 16.000 keer bekeken
 5. [X-Fittt GLL](#): 12.690 keer bekeken
- Nieuw is het interventie-overzicht [Kansrijke start](#) met 58 interventies. Dit is een actueel overzicht met alleen erkende interventies overgenomen van de menukaart Kansrijke start.

Activiteiten

Bijeenkomsten, webinars en workshops

- Online kennissessie 'Geleerde lessen implementatie erkende interventies' voor interventie-eigenaren. We deelden de resultaten van wat de financiële ondersteuning van interventie-eigenaren voor de implementatie van hun erkende interventie opgeleverd heeft. Daarnaast zetten we de lessen voor een succesvolle implementatie van interventies op een rij.

Ondersteuning interventie-eigenaren

De ondersteuning van de interventie-eigenaren bestaat uit:

- Startgesprek waarin de secretarissen het erkennings-traject toelichten, de vragen beantwoorden en advies geven over de aanpak van de beschrijving.
- E-learning die interventie-eigenaren helpt een goede interventiebeschrijving te maken om in te dienen voor beoordeling in het erkenningstraject.
- Advisering interventie-eigenaren bij het beschrijven van hun interventie door externe adviseurs, ter verbetering van de kwaliteit van de beschrijving.

In 2022 lanceerden we de [E-learning Interventie beschrijven](#). Deze e-learning is speciaal voor eigenaren die hun interventie willen indienen voor beoordeling in het erkenningstraject van het RIVM. De e-learning leidt interventie-eigenaren stap voor stap door het schrijfproces met praktische animaties, heldere uitleg en tips.

Het resultaat is een goede interventiebeschrijving, klaar om in te dienen voor beoordeling. In 2023 vroegen we enkele adviseurs en interventie-eigenaren naar hun tevredenheid over de e-learning en naar verbeteringsuggesties. Op basis van deze resultaten is de e-learning aangepast. De publicatie hiervan is in het begin van 2024.

Ondersteuning commissies en kwaliteitsverbetering erkenningstraject

- Om de commissie en secretarissen te ondersteunen bij het erkennen van kwalitatief evaluatieonderzoek en de toepassing van de checklist op casuïstiek uit de praktijk, zijn er 3 workshops georganiseerd.
- Via social media deelden we de checklist met de oproep om interventies in te dienen die voor hun effectonderzoek gebruikmaakten van kwalitatief evaluatieonderzoek of mixed methods.
- De partners van het SEI werkten aan een vernieuwing van de erkenningsnotitie en de criteria voor het beoordelen van een interventie. De criteria bieden nu meer ruimte voor erkenning op een van de niveaus van Effectief met behulp van gedegen uitgevoerd kwalitatief evaluatieonderzoek. Ook is er meer aandacht voor diversiteit en is het onderdeel werkzame elementen nu onderdeel van de theoretische onderbouwing.
- We werkten met het NJI en Kenniscentrum Sport & Bewegen aan een andere werkwijze voor de her-erkenning van interventies. De nieuwe aanpak zet meer in op kwaliteitsverbetering en ondersteuning van interventie-eigenaren in plaats van het beoordelen van de interventie.

Stimuleren inzet en gebruik erkende interventies

We continueerden de extra aandacht voor erkende interventies via social media, webinars (zie Gezonde Gemeente) en de kennissessie over het implementeren van erkende interventies voor interventie-eigenaren. Daarnaast stimuleerden we via de programma's Gezonde Kinderopvang, Gezonde School en Gezonde Gemeente het gebruik van erkende interventies door ze op te nemen als goede voorbeelden, in de beschrijving van de aanpak, in de leefstijlthema's en in de menukaart Gezonde school voor Gezonde school-adviseurs.

Om structurele inzet van erkende interventies te stimuleren is er in 2023 ingezet op verkennende gesprekken bij VWS over duurzaam beheer van erkende interventies. Met duurzaam beheer bedoelen we structurele (landelijke) investering om interventie-eigenaren te ondersteunen bij de implementatie, kwaliteitsverbetering en doorontwikkeling van hun interventie.

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

februari 2024

De zorg voor morgen
begint vandaag